

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ MÜHENDİSLİK-MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ

595 VE 601 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME'LER KAPSAMINDA
ÖNGÖRÜLEN DÜZENLEMELERLE MİMARLIK EĞİTİMİ, MESLEKİ
FORMASYON VE MİMARIN SÜREKLİ EĞİTİMİ HAKKINDA GÖRÜŞLER;

1999 Depremlerinden sonra yapı sektörünü ve mimarlık ortamını yoğun bir karmaşaya sürükleyen yasal düzenlemeler zinciri birbirini takip etmiştir. Bu düzenlemeler, depremin neden olduğu yıkımda, mimar ve mühendislik hizmetleri gibi teknik alandaki hizmetlerin yetersiz ve hatalı olduğunu ortaya koyarak yeni bir yapı denetimi sistemi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Önce 595 sayılı Yapı Denetimi ile ilgili Kanun Hükmünde Kararname ve ardından buna dayanılarak hazırlanan 601 sayılı Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe girmiştir. Global kriz nedeniyle son yıllarda küçülen yapı sektörü, bu yasal düzenlemeler yapılırken, bugünkü yapı üretim ortamını yaratan rant ekonomisi sisteminin ortaya çıkmasına neden olan siyasi yapılanma asıl sorun olarak gözardı edilmiş, adeta tüm sorun teknik elemanlara yüklenmiştir. Günümüzde büyük kentlerimizde oranı % 80'lere yaklaşan kaçak yapılaşma asıl sorunun nereden kaynaklandığını apaçık gözler önüne sermektedir.

Öğrencilerin üniversitelerden mezun olduklarında yeterli tecrübeye sahip olmadıkları, herkesin aynı standartta eğitim alamadığı, bunun için okulları bitirdikten sonra belli bir süreyi mesleğin içinde geçirmek gerektiği, yada mimarlık eğitiminin beş yıla çıkarılması konuları zaten tartışılırken yaşanan bu son gelişmelerden sonra farklı bir boyut kazanmıştır. Aslında yapılan yasal düzenlemeler yapı üretim sürecini iyileştirerek sorunları çözmek yerine; yetki ve sorumlulukların el değiştirmesinden öteye gidememektedir. Eğitim yetersizliği ve üniversiteler arasındaki dengesizliği ortadan kaldıracı niteliksel çözümler üretmek yerine, meslek odalarının, üniversitelerin ve meslek uygulayıcılarının ortak görüşlerini yansıtmayan niceliksel düzenlemeler yapılmaktadır.

Özellikle mimarlık eğitim sistemi yeniden ele alınarak; mimarlıkta son çeyrek yüzyıl içinde hızla gelişen ve farklılaşan söylemler eğitim alanınada yansıtılmalıdır. Yeni eğilimler mimarlığın, bütüne ait tüm görünümünü yansıtan büyük resim içinde oturtulmasını öngörmektedir. Bu nedenle mimarlık eğitiminde anlam, kavram ve biçim arasındaki ilişki, hayal gücünü itici güç olarak kullanarak, sınır ötesi bir boyut kazarak öncelik kazanır. Ancak bu ilişki yüzeysel olan yada moda olan kavramlarla ve eğilimlerle tasarım nesnesi haline dönüştürüldüğünde mimarlık eğitimi için tehlikeli boyut taşıyabilir.

Mimarlık eğitiminde bugün karşı karşıya kaldığımız en önemli sorun hızla değişim gösteren dünyada mimar adaylarına mesleki formasyon kazandırmaktır. Bilginin sürekli değiştiği bir ortamda , mimarın öncelikle bu değişime ve farklılığa cevap verebilecek düşünme yollarını bilmesi gerekir. Bilgiye ulaşabilme ve ona her anlamda farklı bir boyut kazandırabilme,

dönüştürebilme bilinci, kalıplaşmış, kural haline gelmiş bilginin aktarılmasının önüne geçebilmelidir. Mimarlığın kesin olmayan, belirsizlik ve çelişki içeren sorunlara karşı toleranslı olabilen bir mimar yetiştirmek eğitimde öncelik kazanmalıdır. Mimarlık eğitim sırasında bütünsel bakış açısı, biliç durumuna getirildiğinde, mimar adayı ilişki kurmayı, bağlam içinde değerlendirme ve saklı duranı keşfetmeyi doğal bir davranış biçimine dönüştürecektir.

601 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye dayanılarak yürürlüğe sokulan, "Uzman Mühendis veya Uzman Mimar Belge Yönetmeliği" mevcut Uzmanlık eğitimini daha da içinden çıkılmaz bir duruma sürüklemiştir. Çünkü Uzmanlık Eğitimi bilimsel düzeyde üniversite eğitimi ile verilir. Zaten bu kavramın, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 12.Maddesine göre birer yükseköğretim kurumu olan üniversitelerin görevleri arasında yer aldığı açıktır. Bilimsel düzeyde mesleki eğitimin ve mesleki uzmanlığın Ön Lisans, Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora düzeylerinde üniversitelerde verilmesi tartışma götürmezdir. Bu bağlamda Bayındırlık Bakanlığı'nca yürürlüğe sokulan bir yönetmelikle Uzman Mimarlık ve Uzman Mühendislik eğitiminin üniversitelerin dışında verilmeye çalışılması hem hukuki bir sorun yaratmakta, hem de üniversite eğitim sistemini son derece zor duruma sokmaktadır. Zaten yönetmelikte belirlenen eğitim süreleri ve önerilen programlara Uzman Mimarlık veya Uzman Mühendislik eğitimi verilmesi mümkün gözükmemektedir.

Mimarlıkta uzmanlık eğitimi halen mimarlık eğitimi veren üniversitelerin bir çoğunun açmış oldukları Mimarlık Anabilim Dalı'nda Yapı Bilgisi, Yapı Fiziği ve Malzemesi, Bina Yapım ve Yönetimi, Bina Bilgisi, Restorasyon, Mimarlık Tarihi, Mimari Tasarım Sorunları; Şehircilik Anabilim Dalı'nda ise Kentsel Planlama, Tasarım ve Koruma vb. konularda yüksek lisans ve doktora programlarında verilmektedir. Eğer bu alanlarda verilen uzmanlık eğitimi daha kavramsal boyutta kalıyor ve mevcut koşullarda uygulamaya dönük konularda ihtiyaç duyulan uzmanlıkları karşılamıyor ise bunun yolları değişik şekillerde aranmalıdır. Örneğin, yürürlüğe giren Kanun Hükmünde Kararname'lerdeki uzmanlık anlayışına göre yine bilimsel düzeyde üniversite eğitim sistemi içerisinde, Mimarlar Odası, diğer meslek odaları, Yapı Sektöründe yer alan çeşitli kurumlar, önemli üretici ve uygulayıcı firmaların ortak katılımları ile tezsiz yüksek lisans programları oluşturulabilir. Ancak böyle bir oluşumun sonucunda mimarlığın değişik konularında uzman, mevcut yapı üretim sürecinde gerekli yetişmiş kişiler hizmet üretebilir. Üniversitelerde verilen yüksek lisans ve doktora konularının da kavramsal boyutunun yanısıra ülke sorunlarına çözüm üreten konulardan oluşması gerekliliği de önemli bir konudur.

Yürürlüğe giren Kanun Hükmünde Kararname'lerle verilmek istenen uzmanlık eğitiminin "Meslek İçi Eğitim" kapsamında verilmesi mevcut üniversite eğitim sistemi ile çelişmektedir. Meslek için eğitim lisansüstü yada lisans eğitiminin eksikliklerini giderici yada mesleğe hazırlık sürecinin gerektirdiği staj vb. eğitim faaliyetlerini gerçekleştirici bir süreç değildir. Meslek İçi Eğitim gelişen teknolojik koşullarla ve yeni bilgilerle meslek mensubu kişilerin donatılması anlamına gelir. Kısacası meslek mensuplarının mesleklerini uygularken bu yeni

teknik ve bilgileri kullanmayı öğreten bir süreçtir. Bu, düzenlenen sempozyum, panel, kongre, fuar, tanıtım organizasyonları, seminerler vb. değişik birçok yolla gerçekleştirilebilir. Bu konu kuşkusuz gözardı edilmemesi gereken sürekli eğitim anlayışı ile ele alınması gereken önemli bir konudur. Fakat gerçek anlamda meslekte uzmanlığın kazanılması için yetersizdir.

Öte yandan mimarlık meslek eğitimi için ülkemizde verilen dört yıllık eğitimin yetmediği, bunun beş yıla çıkarılması konusunda ciddi tartışmalar yapılmaktadır. Ayrıca mesleğe hazırlık anlamında mimarlık eğitimi sonrası üniversite ve odaların katılımı ve organizasyonu ile iki yıllık bir süre için staj konularında da çalışmalar yapılmaktadır. Ancak bu düzenlemelerin niteliksel alt yapılarının oluşturulması gerekmektedir. Bunlara ilave olarak mimarlıkta uzmanlık kazandıran yüksek lisans ve doktora konularında kavramsal çalışmaların yanısıra uygulamadaki noksanlıkları giderecek tezsiz yüksek lisans programları ile sürekli yenilenen bilgilerle mensuplarının donatıldığı sürekli geliştirilen meslek için eğitim programları ile yapı sektöründe daha sağlıklı bir mimarlık meslek oluşumuna gidilebilir. Tabii yine yapı üretim sürecine katılan tüm diğer meslek mensuplarının, yapı sahiplerinin, yatırımcıların, kullanıcıların, meslek odalarının, müteahhitlerin, malzeme üreticilerinin, belediyelerin ve en önemlisi uygulama ortamını oluşturan yapı üretim sürecinin karar verme mekanizmalarının da birbirlerine karşı sorumlulukları ve yetkilerin düzenlenmesini sağlayan Yapı Sektörünün yeniden örgütlenmesi ile daha ciddi bir yapı denetim sistemi ve meslek eğitimi mümkün olacaktır.